

<https://doi.org/10.52340/lac.2021.681>

კრიტიკული აზროვნების უნარების კონსტრუქციულად გამოყენების საკითხი უმაღლეს საგანმანათლებლო სივრცეში

ხატია შევარდნაძე, სოფიო მორალიშვილი, რუსუდან ტყეშელაშვილი

თბილისის ღია სასწავლო უნივერსიტეტი

khshevardnadze@gmail.com, sopio.moralishvili@atsu.edu.ge, rusaruska@yahoo.com

კრიტიკული აზროვნება, თანამედროვე სამყაროს ერთ-ერთი ყველაზე გამორჩეულად მნიშვნელოვანი უნარია, რომლის გარეშეც წარმატება დღევანდელ და „მომავალ“ სამყაროში უბრალოდ წარმოუდგენელია.

მიუხედავად იმისა, რომ კრიტიკული აზროვნების განვითარება გადაწყვეტი საკითხია განათლებისთვის და ეროვნული სასწავლო გეგმის მნიშვნელოვანი ნაწილიც არის მოაზროვნე, მამიებელი, ახლის შემოქმედი, წიგნიერი, ინფორმირებული, პასუხისმგებლობის გრძნობის მქონე მოქალაქის ჩამოყალიბება, მაინც ბევრი გაურკვეველობა რჩება საგანმანათლებლო სტრატეგიების განსახორციელებლად.

ნაშრომში წარმოდგენილი კვლევის მიზანი იყო გამოგვევლინა თუ რამდენად სწორად იყენებენ ჩვენი სტუდენტები ნასწავლი კრიტიკული აზროვნების უნარებს, სტრატეგიებს საგანმანათლებლო სივრცეში და მის მიღმა კომპლექსური ამოცანების გადასაჭრელად. მოცემული კვლევა ჩავატარეთ საქართველოს ერთ-ერთ უმაღლეს, კერძო საგანმანათლებლო დაწესებულებაში, კერძოდ, თბილისის ღია სასწავლო უნივერსიტეტში. კვლევაში ჩართული იყო ჟურნალისტიკის, ინგლისური ფილოლოგიის, ბიზნესის და საერთაშორისო ურთიერთობების ბაკალავრიატის პროგრამის 150-მდე სტუდენტი. კვლევა განხორციელდა თვისებრივი და რაოდენობრივი მეთოდების გამოყენებით.

საკვანძო სიტყვები: კრიტიკული აზროვნება, ანალიზი, არგუმენტირებული მსჯელობა.

კრიტიკული აზროვნების უნარის დახმარებით ვაცნობიერებთ, რომ ნებისმიერ ამბავს თუ ინფორმაციას შესაძლოა, სხვადასხვა მნიშვნელობა ჰქონდეს. ამიტომაც, აუცილებელია მათი მრავალმხრივი პერსპექტივიდან დანახვა და, რაც მთავარია, თითოეულ საკითხზე საჭიროა არგუმენტირებული მსჯელობა.

კრიტიკული აზროვნების ორი ცნება და კონცეფცია არსებობს: „ერთი მათგანი, რომელიც უფრო მეტად ცნობილია, გულისხმობს ტექსტის შინაარსის ადეკვატურდ გაგებას. ეს უნარი სასკოლო ტესტებიდანაც მოწმდება, თუმცა, თანამედროვე სამყაროში ეს უნარი არ არის საკმარისი. „არსებული ვითარება მოითხოვს, არა მარტო გაიგო, რას გეუბნება მასმედია თუ რაიმე სხვა წყარო, არამედ შეაფასო კიდევ მიღებული ინფორმაცია-ყალბი/ნამდვილიას თვალსაზრისით“ (თევზაძე 2020).

რეალური ცხოვრებისეული გამოწვევებისთვის მზაობა, სხვისი მოსმენისა და გაგების უნარი, ფაქტების, მოსაზრებების კრიტიკულად განხილვა, გაანალიზება, შეკითხვების ჩამოყალიბება და მათზე პასუხის პოვნა, არგუმენტირებულად მსჯელობა, გონივრული არჩევანის გაკეთება, კრიტიკული აზროვნების უმთავრესი ამოცანაა. ამგვარი აზროვნების უნარი ეხმარება ადამიანს, დამოუკიდებლად გაიკვილოს გზა თანამედროვე საინფორმაციო ნაკადებში და არ გახდეს მანიპულაციის მსხვერპლი. იცოდეს, როგორ მოიპოვოს, გადაამოწმოს, შექმნას, გაავრცელოს ინფორმაცია, აიღოს პასუხისმგებლობა მის გასაჯაროებაზე და ამასთანავე, შეძლოს ინფორმაციის „ახალ ცოდნად“ გადაქცევა.

შესაძლებელია თუ არა კრიტიკული აზროვნების სწავლება? - რასაკვირველია. სწავლის პროცესში და სწავლის დასრულების შემდეგაც თქვენგან მოელიან, რომ კრიტიკულად იაზროვნებთ, წაიკითხავთ და დაწერთ, საკუთარ აზრს და ნაფიქრალს გამოთქვამთ. ამტომ, არაფრის სწავლება არ არის იმდენად სასარგებლო, როგორც ამ კომპეტენციის. სწავლების ეფექტური წარმართვისთვის გამოყოფენ სამ უმნიშვნელოვანეს ფაქტორს:

✓ თავისუფალი სასწავლო გარემო, რომელშიც მოსწავლეები თავისუფლად გამოხატავენ ნებისმიერ მოსაზრებას და, რაც მთავარია, ამ განსხვავებულ მოსაზრებებს მშვიდად იღებენ. ცხადია, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ იღებენ უაპელაციოდ, განხილვის გარეშე. პირიქით: აკრიტიკებენ, მისაღებს იღებენ, ხოლო დასაკორექტირებელს აკორექტირებენ.

✓ შეკითხვების დასმა ის უმნიშვნელოვანესი კაუჭია, რომელზეც ორიგინალურად შეიძლება აიგოს მთელი სასწავლო პროცესი. შეკითხვის მოფიქრება არ არის ადვილი. ამაზე მასწავლებელს საკმაო ფიქრი და გამოცდილება სჭირდება. ამასთან, შეკითხვების დასმა შემოქმედებითი პროცესია, რაც გულისხმობს, სპონტანურად დაბადებული შეკითხვებისთვის ასპარეზის მიცემას, მათზე მსჯელობას...

✓ არაფორმალური განათლების მიმართულება, თანამედროვე ეპოქაში, დღითი დღე პოპულარული ხდება, მას რამდენიმე უპირატესობა გააჩნია: არ ითვალისწინებს სხვადასხვა შემზღვევადი წესის არსებობას, ასეთ გარემოში აქვს მეტი თავისუფლება (სუყაშვილი თ. 2019).

როგორი იქნება განათლება მომავალში? მიუხედავად იმისა, რომ კრიტიკული აზროვნების განვითარება გადაწყვეტი საკითხია განათლებისთვის და ეროვნული სასწავლო გეგმის მნიშვნელოვანი ნაწილიც არის მოაზროვნე, მამიებელი, ახლის შემოქმედი, წიგნიერი, ინფორმირებული, პასუხისმგებლობის გრძნობის მქონე მოქალაქის ჩამოყალიბება, რომელსაც შეუძლია გადაწყვეტილებების დამოუკიდებლად მიღება, საკუთარი მიღწევების გამოყენება ახალი მატერიალური, ინტელექტუალური თუ სულიერი ღირებულებების შესაქმნელად, მაინც ბევრი გაურკვევლობა რჩება საგანმანათლებლო სტრატეგიების განსახორციელებლად. აღსანიშნავია ისიც, რომ შეფასების მცირე ინსტრუმენტია შემუშავებული უმაღლეს საგანმანათლებლო სივრცეში. ამიტომ, ჩვენი მიზანი უნდა იყოს, კრიტიკული აზროვნების მეთოდებისა და შეფასების იმ ინსტრუმენტების შემუშავების ეფექტური სტრატეგიების

დადგენა, რომელიც ხელს შეუწყობს სტუდენტებში კრიტიკული, შემოქმედებითი და რეფლექსიური აზროვნების განვითარებას. პედაგოგიური პრინციპი, კი, ემყარება იმ აზრს, რომ კრიტიკული აზროვნების განათლება არ უნდა მოხდეს დისციპლინური კურსების მიღმა, არამედ უნდა განვითარდეს მათზე დაყრდნობით.

საყურადღებოა ის მთავარი ტენდენციებიც, რომლებიც თანდათანობით ჩნდება მსოფლიოს გარშემო. ყველაზე თვალშისაცემი ხდება ის ფაქტი, რომ განათლებას აღარ გეგმავს ადამიანთა ვიწრო ჯგუფი, არამედ ქვეყნების განათლების სისტემები ერთ მთლიან ეკოსისტემაში არიან ჩართულნი; სტუდენტები აღარ არიან განათლების პასიურად მიმღებნი, არამედ, აქტიურად გეგმავენ სასწავლო პროცესს და თავად განსაზღვრავენ სწავლის ფორმებს, ტემპს, გარემოს. ბოლოს, შეფასებაც აღარ არის სტანდარტიზებული, მხოლოდ ერთ კრიტერიუმზე დაფუძნებული პროცესი, არამედ მრავალკომპონენტური, კონკრეტულ კურსს (საკითხს, საგანს, აქტივობას და ა.შ.) მორგებული, რომელიც განაპირობებს მუდმივი განვითარების ხელშეწყობას.

რა უნარებით უნდა აღჭურვოთ სტუდენტები, რომ მათ შეძლონ თანამედროვე, კონკურენტუნარიან გარემოსთან ეფექტურად ადაპტირება?

OECD-ს პროექტში ჩართული დაინტერესებული მხარეების საერთაშორისო ჯგუფის განსაზღვრების მიხედვით, არსებობს უნარ-ჩვევები, რომლებიც ხელს უწყობს ადამიანებს დამოუკიდებელ და წარმატებულ პიროვნებად ჩამოყალიბებაში.

OECD სასწავლო კომპასი 2030 განასხვავებს სამ სხვადასხვა სახის უნარს (OECD Future of Education and skills 2030):

- კოგნიტური და მეტაკოგნიტური უნარები, რომელიც მოიცავს კრიტიკულ აზროვნებას, კრეატიულ აზროვნებას, შემეცნების პროცესების გაცნობიერებას, სწავლის სწავლასა და თვითრეგულირებას (საკუთარი აზროვნების პროცესების მართვის უნარი და სასწავლო გამოცდილების რეგულაცია).

- სოციალური და ემოციური უნარები, რომელიც მოიცავს თანაგრძნობას, თვითეფექტურობას, პასუხისმგებლობას და თანამშრომლობას;

- პრაქტიკული და ფიზიკური უნარ-ჩვევები, რომელიც მოიცავს ახალი საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების გამოყენებას.

მეტაკოგნიცია არის აზროვნება საკუთარი აზროვნების შესახებ, რაც მნიშვნელოვანია სწავლის სწავლისთვის. ისევე როგორც კრიტიკული აზროვნება, ასევე მეტაკოგნიცია ადმიანისაგან მოითხოვს პრობლემის იდენტიფიცირებას, სირთულის დადგენასა და შემდეგ დაძლევის სტრატეგიების შემუშავებას. ითვლება, რომ მოსწავლეს, რომელსაც კარგად აქვთ განვითარებული მეტაკოგნიტური უნარები, შეუძლია დაგეგმოს, აწარმოოს მონიტორინგი და შეაფასოს საკუთარი სწავლის პროცესი, საჭიროების შემთხვევაში კი, მუშაობის დროს გამოყენებული სტრატეგიები შეცვალოს ან მათი მოდიფიცირება მოახდინოს. „რაც უფრო მაღალია მოსწავლეებში მეტაკოგნიტური აზროვნება, მით უფრო ეფექტურად სწავლობენ ისინი“ (დ. პერკინსი)

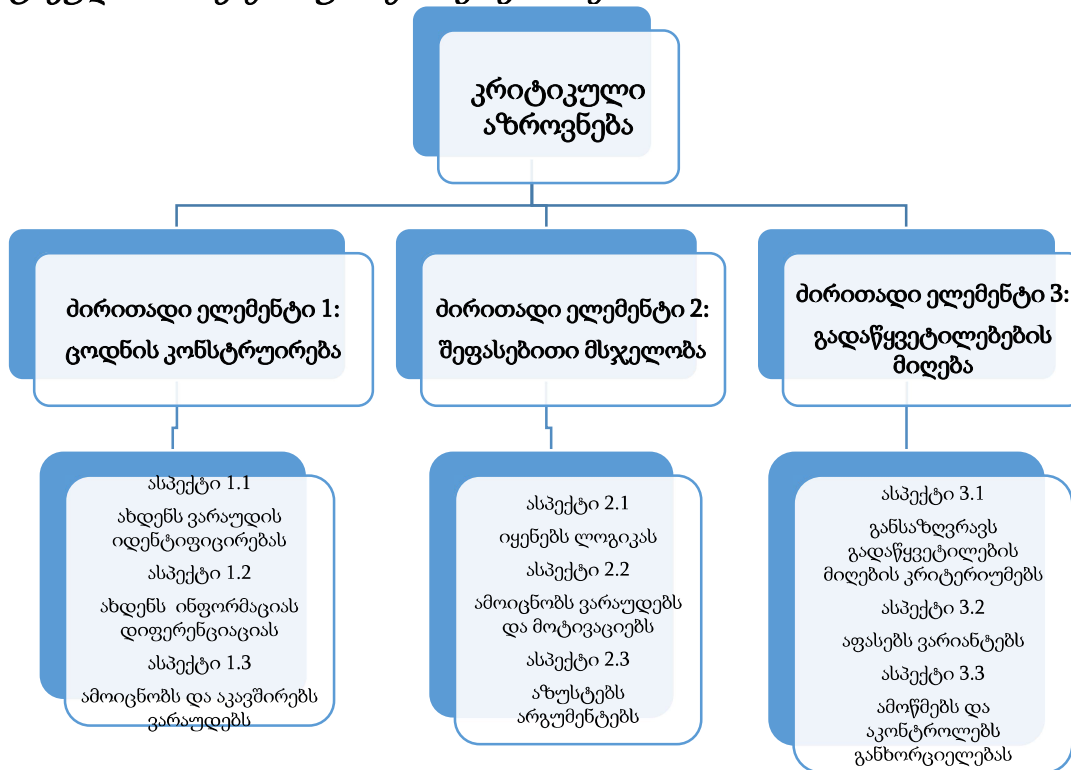
საინტერესოა ავსტრალიის საგანმანათლებლო კვლევითი საბჭოს ACER-ის (Critical Thinking Skill development framework. Australian Council for Educational Research) მიერ შემუშავებული კრიტიკული აზროვნების უნარის განვითარების ჩარჩო, რომელიც შეიქმნა კრიტიკული აზროვნების სწავლებასთან და შეფასებასთან დაკავშირებული გამოწვევების დასაძლევად. ის აღწერს კრიტიკულ აზროვნებას სამი ძირითადი ელემენტის სახით,

რომელთაგან თითოეული შეიცავს სამ ასპექტს: ცოდნის, უნარებისა და გაგების ერთობლიობას (ცხრილში 1 აღწერილია დეტალურად)

ACER- ის ჩარჩოს ეფუძნება იმ მოსაზრებას, რომ თეორიულად შესაძლებელია კრიტიკული აზროვნების განმარტებებში განვასხვავოთ ძირითადი აბსტრაქტული უნარები (ფასიონი 1990), თუმცა პრაქტიკაში, ავთენტური კრიტიკული აზროვნების ამოცანების გადაჭრისას, ეს უნარ-ჩვევები მოქმედებს ერთდროულად (ან თითქმის ერთდროულად). მკვლევარები თანხმდებიან, რომ კრიტიკული აზროვნება მოიცავს სულ მცირე დასკვნის და შეფასების უნარებს, ასევე ანალიზს, ინტერპრეტაციას, ახსნას და თვითრეგულირებას (ტომასი და ლოკი, 2015)

ცხრილი 1

კრიტიკული აზროვნების უნარების განვითარების ჩარჩო

ძირითადი ელემენტი 1 - ცოდნის კონსტრუირების - პირველი ასპექტია *ვარაუდის* (ღირებულებების, იდეების, პოზიციების, ნორმების...) *იდენტიფიცირება*. ეს პროცესი შინაგანი დისკომფორტის გრძნობას უქმნის სტუდენტს. ის აცნობიერებს, რომ მანამდე ჩამოყალიბებული ღირებულება და პოზიცია შესაძლოა, არ იყოს ადეკვატური. ეს ყველაზე ხშირად თავს იჩენს მაშინ, როდესაც რომელიმე კონკრეტულ ვითარებაში არსებულ ვარაუდზე დაფუძნებული ქცევა, რეაქცია არ აღმოჩნდება ეფექტური შედეგის მიღწევის თვალსაზრისით, შესაბამისად, იქმნება პრობლემური სიტუაცია (გაბაშვილი მ. 2010). საკუთარ ცოდნაში შესაძლო ხარვეზების აღიარებამ შეიძლება მიიღოს კითხვების დასმის ფორმა გამოძიების დასაჩქარებლად, რაც ბიძგს აძლევს აზროვნების პროცესის დაწყებას (ენისი, 2018).

მეორე ასპექტი არის - *ინფორმაციის დიფერენციაცია*. მას შემდეგ, რაც სტუდენტი მოიპოვებს ინფორმაციას, იწყებს ანალიზს/გამორკვევას. მისი მიზანია გამოიკვლიოს, შეაფასოს, თუ რატომ გახდა კონკრეტული ვარაუდი არაადეკვატური, შეუსაბამო, როგორ ეწინააღმდეგება

იგი არსებულ რეალობას და ამას აკეთებს კრიტერიუმების გამოყენებით (გრაფშტეინი, 2017; პოლი და ელდერი, 2007). ინფორმაციისა და მტკიცებულებების დიფერენციაცია მოიცავს ისეთი ფაქტორების გამოვლენას და შეფასებას, როგორცაა აქტუალობა, საიმედოობა, რელევანტურობა, ავტორიტეტულობა, სისრულე ან ჭეშმარიტება.... სტუდენტი იწყებს ფაქტის განსხვავებას მოსაზრებისაგან, არსებული ვარაუდის ან ვარაუდების გადახედვას, გადააზრებას, კორექტირებას და ეფექტური სტრატეგიების შემუშავებას.

მესამე ასპექტი - *ამოიცნობს და აკავშირებს ვარაუდებს* - მოძიებული ინფორმაციის ორგანიზების შემდეგ, სტუდენტი იწყებს კონცეპტუალური კავშირის დადგენას არსებულ და ახალ ვარაუდებს შორის. კარგია, თუ სტუდენტი შეძლებს „წესების“ ან თეორიების მეშვეობით არსებული ვარაუდების (განზოგადებების საფუძველზე) ახლებურად ფორმულირებას, ძველი და ახალი ინფორმაციის ინტეგრირებას, კორექტირებას (ენისი, 2018).

კვლევის ანგარიში - თბილისის ღია სასწავლო უნივერსიტეტი

მოცემული კვლევა ჩავატარეთ საქართველოს ერთ-ერთ უმაღლეს, კერძო საგანმანათლებლო დაწესებულებაში, კერძოდ, თბილისის ღია სასწავლო უნივერსიტეტში. კვლევაში ჩართული იყო ჟურნალისტიკის, ინგლისური ფილოლოგიის, ბიზნესის და საერთაშორისო ურთიერთობების ბაკალავრიატის პროგრამის 150-მდე სტუდენტი. კვლევა ჩატარდა 2021 წლის აპრილის ბოლოს, როცა უნივერსიტეტის სტუდენტთა ნაწილი, კოვიდ-19 პანდემიის გამო ონლაინ სწავლებაზე იყო გადასული (უნივერსიტეტში მოქმედებდა სწავლების ჰიბრიდული ფორმა). აღნიშნულ უნივერსიტეტში 2011 წლიდან ვმუშაობთ. ჩვენი პედაგოგიური მიდგომების და შეხედულებების გარდა გადაფასდა ბევრი რამ სტუდენტთა ცხოვრებაშიც. ბევრ მათგანში გაჩნდა სურვილი და პრეტენზია იმისა, რომ დაგროვილი ცოდნა, რასაც წლების მანძილზე აძლევს უნივერსიტეტი, საკუთარი ფასეულობების, პერსონალური ფილოსოფიის გათვალისწინებით შეამოწმონ და შეაფასონ. კრიტიკული აზროვნების ერთ-ერთი მთავარი ამოცანაც ხომ ეს არის...

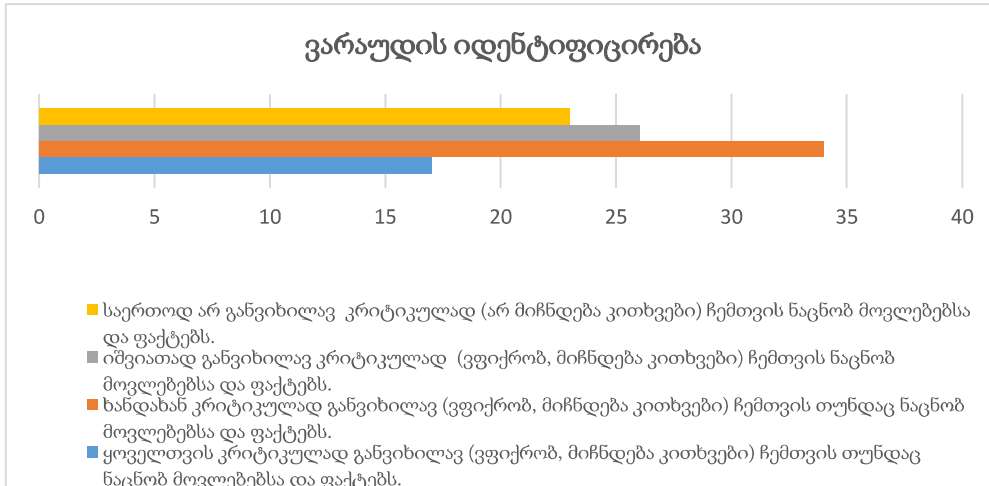
აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მოცემულ კვლევას, წინ უძღოდა კვლევათა ციკლი, რომელთა მიზანიც იყო გამოველინა კრიტიკული აზროვნების უნარების შემეცნება, აღქმა/გაგება, მათი საჭიროებების გამოვლენა და სწავლებაში ინტეგრირების აუცილებლობა უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებებში.

კვლევის მეთოდოლოგია

კვლევა განხორციელდა თვისებრივი და რაოდენობრივი მეთოდების გამოყენებით. უნდა აღინიშნოს რომ, რაოდენობრივი მეთოდები უფრო დამხმარე ხასიათის იყო. კვლევაში წარმოდგენილი შეხედულებები ძირითადად თვისებრივი მეთოდებით მოპოვებულ ინფორმაციას ეყრდნობა.

კვლევას ანონიმური ხასიათი ჰქონდა. „კრიტიკული აზროვნების“ კურსის სემინარებზე სტუდენტებს დაურიგდათ კითხვარი დახურული კითხვებით და ასევე, მიეცათ მითითება, რომ საკუთარი მოსაზრება წერილობით გამოეხატათ თითოეულ კითხვაზე. კითხვები შემუშავდა კრიტიკული აზროვნების ძირითად ელემენტებზე დაყრდნობით, მოხდა მიღებული შედეგების გაანალიზება და რეკომენდაციების შემუშავება. კვლევის მიზანი იყო გამოგველინა თუ რამდენად სწორად იყენებენ ჩვენი სტუდენტები ნასწავლი კრიტიკული აზროვნების უნარებს, სტრატეგიებს საგანმანათლებლო სივრცეში და მის მიღმა კომპლექსური ამოცანების გადასაჭრელად.

1. მოძიებულ მასალაზე (წყაროებზე, ლიტერატურაზე და ა.შ.) მუშაობის დროს რამდენად ახდენთ ვარაუდების (ღირებულებების, იდეების, პოზიციების, ნორმების...) იდენტიფიცირებას, მათ გადამოწმებას, ალტერნატივების შესწავლას და შეფასებას?
ცხრილი 2

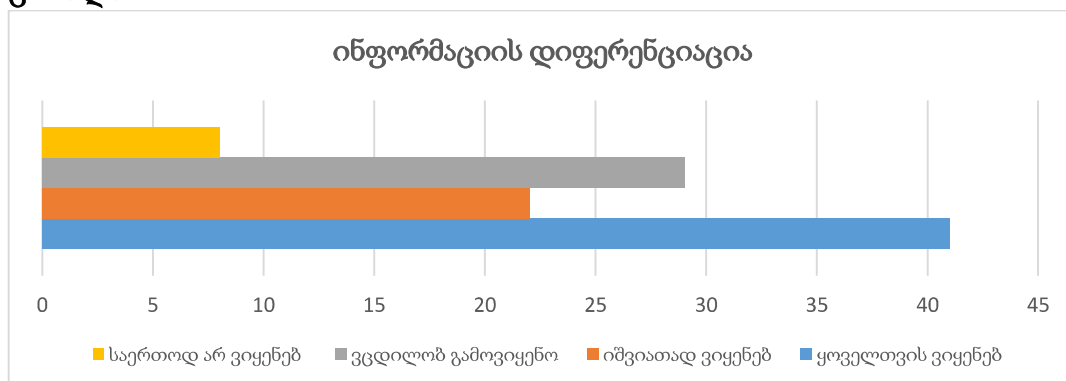

გამოკითხულ სტუდენტთა 17% ყოველთვის კრიტიკულად განიხილავს მისთვის თუნდაც ნაცნობ მოვლეებსა და ფაქტებს, 34% - ხანდახან, 26% იმვითად, ხოლო 23% საერთოდ არ ახდენს ინფორმაციის გადამოწმებას.

რეკომენდაცია 1

იმისათვის, რომ სტუდენტი აქტიურად ჩავრთოთ აზროვნების პროცესში, საჭიროა, გამოვუმუშაოთ მას უნარი, რომ აღმოაჩინოს დაუსაბუთებელი ვარაუდი. რადგან კრიტიკული აზროვნების პროცესი მთლიანად მიმართულია ამგვარი ვარაუდების აღმოფხვრაზე, ბუნებრივია, რომ ამ ვარაუდების იდენტიფიცირების გარეშე პროცესი დაკარგავს მიმართულებას. ვარაუდების იდენტიფიცირების მეშვეობით სტუდენტი დაფიქრდება მისთვის ჩვეულ მოვლენებსა და ფაქტებზე; მის გონებაში ამ ვარაუდებთან დაკავშირებით აღმოცენდება კრიტიკული კითხვები.

2. ინფორმაციის ანალიზის დროს (კონკრეტული ინფორმაცია არაადეკვატურია, შეუსაბამო, ეწინააღმდეგება არსებულ რეალობას...) იყენებთ თუ არა ინფორმაციის შეფასების ნასწავლ კრიტერიუმებს?
ცხრილი 3

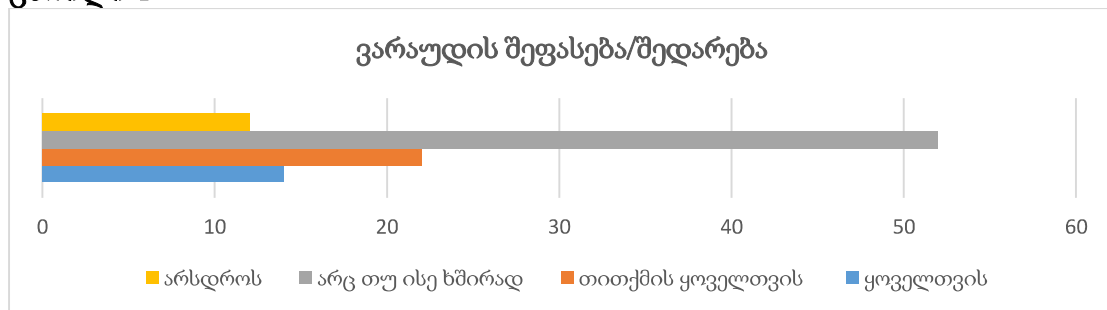
სტუდენტთა 41% ყოველთვის იყენებს ნასწავლ სტრატეგიებს/კრიტერიუმებს, იშვიათად - 22%, სტუდენტთა 29% ცდილობს გამოიყენოს, თუმცა არ არის დარწმუნებული რამდენად წარმატებით ახერხებს, და 8% საერთოდ არ იყენებს ნასწავლ კრიტერიუმებს.

რეკომენდაცია 2

სტუდენტებისათვის კრიტიკული აზროვნების უნარების და კრიტერიუმების სწავლება გულისხმობს, იმას რომ პედაგოგის მიერ მიწოდებული ეფექტური სტრატეგიების შესწავლით და გამოყენებით სტუდენტები უკეთ ახდენენ არსებითი ინფორმაციის ამოცნობას, გამოუმუშავებენ მნიშვნელოვანის გამორჩევის და დახარისხების უნარს. აღსანიშნავია, რომ სტუდენტები აღნიშნულ სტრატეგიებს წარმატებით იყენებენ აუდიტორიის მიღმა (სოციალური, პირადი ურთიერთობების დროს).

3. მოძიებულ მასალაზე (წყაროებზე, ლიტერატურაზე და ა.შ.) მუშაობის დროს რამდენად ახდენთ არსებული ვარაუდების შესაძლო ალტერნატივების მოძიებას, ამ ალტერნატივების შეფასება/შედარებას.

ცხრილი 4

სტუდენტთა 14% ყოველთვის ეძებს ალტერნატივებს და ახდენს შეფასებას, შედარებას, 22% - თითქმის ყოველთვის, 52% - არც თუ ისე ხშირად, 12% - არასდროს.

რეკომენდაცია 3

ეს კითხვა მნიშვნელოვანი იყო, რადგან კრიტიკული აზროვნების ძირითადი კომპონენტი არის ვარაუდების შესაძლო ალტერნატივების მოძიება და ამ ალტერნატივების შეპირისპირება ტრადიციულ ვარაუდებთან, მათი შეფასება და შედარება. ის ფაქტი, რომ ესა თუ ის ვარაუდი გაზიარებულია ბევრი ადამიანის მიერ, არის ღირებულება, ან მიღებული პოზიცია, ან დამკვიდრებულია წლების მანძილზე, არ არის იმის გარანტი, რომ ეს არის ფიქრის ერთადერთი სწორი, ჭეშმარიტი გზა. სწორედ ამიტომ კრიტიკული აზროვნების ეს კომპონენტი ემსახურება იმას, რომ მოაზროვნე, გონებამახვილმა სტუდენტმა შესაძლოს ალტერნატივების მოძებნა, იმის გაცნობიერება, რომ ჩვენს მუდმივად განვითარებად, ცვალებად და კომპლექსურ სამყაროში არ არსებობს აბსოლუტური ჭეშმარიტებები. ნებისმიერი, ყველაზე მტკიცე ვარაუდიც კი, შესაძლოა არაადეკვატური გახდეს კონტექსტის ცვლილებების გამო.

ბოლოს უნდა აღინიშნოს, რომ გარდა ზემოთ მოცემული რეკომენდაციებისა, კრიტიკული აზროვნების უნარების განვითარებისთვის განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია პედაგოგთა მხრიდან მოსწავლეთა ემოციური მხადაჭერა და გამხნეება, რაც გულისხმობს მათი პიროვნების აღიარებას, მოსაზრებების პატივისცემას, ინდივიდუალური ძალისხმევის დაფასებას, ნდობის ატმოსფეროს შექმნას, თვითრწმენის განმტკიცებას და ა.შ.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. თევზაძე გ., (2020) კრიტიკული აზროვნების მეგზური, თბილისი.
2. გაბაშვილი მ., (2010) ეფექტიანი სწავლება თეორია და პრაქტიკა
https://naec.ge/uploads/postData/PED-2017/efeqtiani_swavleba.pdf
3. სააზროვნო უნარების განვითარების ეფექტიანი სტრატეგიები, მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი
http://old.tpdg.ge/uploads/pdf_documents/saazrovn%20unarebi.pdf
4. სუყაშვილი თ., (2019) გზამკვლევი, მასწავლებლები კრიტიკული აზროვნებისთვის.
5. ჭყობიძე თ., (2013) აზროვნება საკუთარი აზროვნების შესახებ, (ინტ. გაზეთი)
<http://mastsavlebeli.ge/?p=2237>
6. Ennis, R. H. (2018). Critical thinking across the curriculum: A vision. *Topoi*, 37.
7. Facione, P. (2015). 2015 Update on the critical thinking mindset from Delphi Report principle investigator, Dr. Peter Facione.
<https://insightassessment.com/wpcontent/uploads/ia/pdf/Delphi-Research-Table-1-Ideal-Critical-Thinker.pdf>
8. Grafstein, A. (2017). Information literacy and critical thinking. In D. Sales & M. Pinto (Eds.), *Pathways into information literacy and communities of practice*.
<https://doi.org/10.1016/B978-0-08-100673-3.00001-0>
9. Heard J., Scoular, C., Duckworth, D., Ramalingam, D., & Teo, I. (2020). *Critical thinking: Skill development framework*. Australian Council for Educational Research.
https://research.acer.edu.au/ar_misc/41
10. Jones, A. (2015). A disciplined approach to critical thinking. In M. Davies & R. M. Barnett (Eds.), *The Palgrave handbook of critical thinking in higher education*. Palgrave Macmillan US.
11. Lai, E. R. (2011). *Critical thinking: A literature review*. Pearson Publishing.
12. Paul, R. W. & Elder, L. (2007). *Critical thinking competency standards: Standards, principles, performance indicators, and outcomes with a critical thinking master rubric*.
http://www.criticalthinking.org/files/SAM_Comp%20Stand_07opt.pdf
13. Thomas, K., & Lok, B. (2015). Teaching critical thinking: An operational framework. In M. Davies & R. Barnett (Eds.), *The Palgrave handbook of critical thinking in higher education*. Palgrave Macmillan US.
(http://old.tpdg.ge/uploads/pdf_documents/saazrovn%20unarebi.pdf)
14. <https://www.oecd.org/education/2030-project/>

Khatia Shevardnadze, Sophio Moralishvili, Rusudan Tkeshelashvili
Constructive Application of Critical Thinking Skills in Higher Education
Tbilisi Open Teaching University

Abstract

Almost everyone agrees that critical thinking is an essential skill in 21st-century, without which success in the modern world and in the future is simply unimaginable. Is it possible to teach critical thinking? -yes, it is possible. In the process of learning and even after graduation, you are expected to think critically, read and write, express your own thoughts and ideas. Therefore, teaching this competence is most beneficial. Therefore, our goal is to establish effective strategies for developing critical thinking methods and assessment tools that will enable students to develop critical, creative, and reflective thinking.

The research presented in the article is based on critical thinking skill development framework, which describes critical thinking with core elements: knowledge construction, evaluating reasoning and decision making. The survey was conducted at Tbilisi Open University in April 2021 among bachelor students. Its aim was to identify how well our students identify the knowledge requirements necessary to solve a problem, understand an issue or answer a question; if they can selectively apply the most pertinent criteria to evaluate sources of information depending on the information needed; how well they manage to identify logical patterns and subtle connections within and across data and information from a range of sources.

Key words: critical thinking, analyze, argumentative reasoning

რეცენზენტი: ლ. კიროვა